

СЛОБОДАН ЈАНКОВИЋ

Институту за међународну
политику и привреду
Београд

УДК 324(3):323(450)

Оригинални научни рад

Примљен: 30.08.2019

Одобен: 12.09.2019

Страна: 87-99

ШПАГЕТИ ЕВРОПСКИ ИЗБОРИ*

Сажетак: У раду је у пет поглавља извршена анализа и преглед избора за Европски парламент у Италији, одржаних маја 2019. године. У уводном делу аутор је указао на значај Италије за ЕУ, и истакао претпоставку о значају тих избора. У другом поглављу аутор је указао на јединствену улогу и положај Европског парламента и специфичност италијанске политичке сцене у односу на остале чланице Уније. У трећем и четвртном поглављу представио је укратко историјат, програме и резултате странака које су прошле цензус од 4% и добиле посланике у ЕП. Аутор је користио анализу садржаја, политичку анализу, и понајвише дескриптивну методу. У закључном делу Јанковић потврђује почетну претпоставку о важности избора за ЕП као осликавања унутрашње политичке сцене, а секундарно као поља да се укаже мишљење и народа о тренутном стању у Унији.

Кључне речи: Избори за Европски парламент, Италија, Лига, Покрет пет звезда, Демократска партија, Европска унија

У Републици Италији, земљи која уз Мађарску и Пољску има евроскептичну владу, као и у другим чланицама 26. маја 2019. године одржани су избори за парламент Европске уније (ЕУ) који заседа у Стразбуру. Италија је друга чланица Уније у којој је на власт дошла коалиција евроскептичних политичких организација. Прва је била Грчка са Сиризом. Док је у Грчкој то био случај са левичарском коалицијом прераслом у јединствену партију, дотле је у Италији дошло до споразума десничарске Лиге и формално безидеолошког Покрета 5 звезда. Бављење изборима у националним парламентима има двоструку важност, једна је чињеница да се европарламентарци, махом бирократе са изузетно високим примањима, бирају у националним јединицама, па осликавају тренутне преференце бирача везано за унутрашњу политику. Друга, везана за прву, је чињеница да Унија представља заједницу држава и народа, барем фор-

* Рад је реализован у оквиру пројекта „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународно економски, правни и безбедносни аспекти“, Министарства науке Републике Србије, ев. бр. 179029, за период 2011-2019. године.

мално.¹ У том смислу је битно какво је опредељење конститутивних народа у погледу европске политике, с обзиром да они немају других прилика да искажу своје мишљење поводом делања наднационалне уније. Изузетак су референдуми који се по правилу одржавају све док једном већина не буде постигнута за даље преношење овлашћења на Унију и дубљу интеграцију (уз Брегзит као први изузетак).

Ови избори су међутим, дуго најављивани као другачији, због очекиваног пораста излазности и стрепње бирократа да конзервативне европске странке добију значајан број представника у ЕП. То је најављено и у гласилима ЕУ олигархија, као што је Европски савет за спољне послове (ECFR). Тако је у тексту од фебруара 2019. најављено да треба спречити националисте анти-европејце да добију значајан број гласова јер намеравају да 1) укину санкције Русији (а Русија је наравно непријатељ за ЕУ олигархију), 2) да спрече спољнотрговинску политику ЕУ (даље ширење споразума на штету малих произвођача у самој ЕУ), и да 3) зауставе имиграцију.² Ти циљеви против интереса олигархије су оглашени као непожељни за ЕУ, па је кампања за излазак либералних интернационалиста (како себе зову у наведеном чланку) на изборе морала бити снажнија.³ Тј, како пишу еврократе у ЕЦФР, потребно је изнаћи нове начине “инспирисања” истих.

Италија је због географске и демографске величине, политичког и економског значаја те везаности за укупни историјат Европске уније, важна земља за праћење процеса унутар те међународне творевине. Њена унутрашња политичка сцена утиче и на односе у самој Унији, више него што је то случај са другим земљама чланицама имајући у виду напред наведене чињенице.

Циљ рада је преглед изборних програма, циљева и анализа домета странака позиције и опозиције које се боре за италијанске народне гласове, да објасни значај избора за ЕУ парламент за унутрашњу италијанску политичку ситуацију. Ко су учесници, какве су им шансе, политика спрам даљег функционисања Уније, које су теме покренули у кампањи?

За потребе студије коришћени су дескриптивна метода, критичка анализа текста, статистика и политичка анализа.

У раду ћемо кратко дати осврт на релевантне политичке актере, тј. оне значајне на изборима за Европски парламент, уз напомену о општим политичким тенденцијама на Апенинима. Ваља почети од владе коју сачињавају *Покрет 5 звезда* и *Лига*. Председници ових двају политичких организација су уједно и потпредседници италијанске владе и министри.

¹ Самарџић на то указује успут у чланку о Европској унији као неграђанском друштву, тако устројеном “у диспозицији политичких елита”. Види: Slobodan Samardžić, “Evropska unija nije građansko društvo – ispitivanje kategorije građanstva u sistemu Evropske unije”, u: Slobodan Samardžić i Ivana Radić Milosavljević (priř.), *Evropski građanin u vremenu krize*, Zbornik radova, Beograd : Fakultet političkih nauka, 2014, str. 62, 66.

² Susi Dennison and Pawel Zerka, “Europeans plan to wreck Europe and what can be done to stop it”, ECFR February 2019 https://www.ecfr.eu/specials/scorecard/the_2019_European_election приступ: 30/04/2019.

³ Idem.

Осим приказа самих странака корисно је кратко се осврнути на историјат италијанског учешћа у ЕУ парламенту (скраћено ЕП).

Италија у ЕУ парламенту

Италија, као једна од првих шест земаља које су основале прве европске заједнице, за угљ и челик и за атомску енергију те Европску економску заједницу, има запажену улогу у иначе незанимљивој ЕУ институцији - Европском парламенту. Од 1979. године грађани чланица имају право да непосредно бирају представнике, што никада није побудило велико интересовање бирача у већини чланица. Чак је стварање Европске уније (1992) и њени први резултати, донекле коинцидирало са опадањем броја изашлих бирача на изборе за ЕП до испод 50 одсто гласача са бирачким правом (од 1999. године). С друге стране то је био део тренда опадања још од 1979. године.⁴ Тако је 2014. проценат изашлих на изборе за ЕП био тек 42,61 да би на последњим изборима достигао 50,62 одсто.⁵ Италија даје 73 посланика у Стразбуру, а у случају Бреگزита, тај број ће порастати на 76. У том случају по једног посланика добиће странке деснице Лига, Форца Италија и Италијанска браћа.⁶ У Италији је излазност била 54,5%, то јест гласало је 27 780 855 људи.

Сами избори и политички процеси у ЕУ одвијају се у контексту деценијске институционалне, економске и финансијске кризе како указује Слободан Самарцић.⁷ Све се закомпликовало избијањем мигрантске кризе те јачањем суверенистичких странака које се називају и популаристичким и наравно Бреگزитом.⁸

ЕП, иако скупштинско тело, заправо дели надлежности у области законодавства, тј. оно може само да изгласа предлоге закона које израде Европска комисија (ЕК)⁹, или претежно Европски савет. Индикативно је, што указује Маја Ковачевић, да је правна служба Европског савета сачинила нацрте за 90 одсто чланова будућег Уговора из Амстердама.¹⁰ Чак и скупштинске амандма-

⁴ Види у: Nicola Lupo, "The 2019 European Parliament elections: politically crucial, but without clear institutional effects", *Reconnect*, February 27, 2019, <https://reconnect-europe.eu/blog/lupo-epelections-institutionaleffects/> приступ: 20/05/2019.

⁵ "2019 European election results: Turnout by year", European Parliament, <https://election-results.eu/turnout/> приступ: 27/06/2019.

⁶ <https://www.open.online/2019/05/28/chi-sono-gli-eurodeputati-eletti-in-italia-ecco-la-lista-completa/>

⁷ Слободан Самарцић, "Европска унија између кризе и дезинтеграције", *Право и друштво*, 2012/1, стр. 9–26.

⁸ Види о мигрантској кризи ЕУ: Слободан Јанковић, „Избегличко-мигрантска криза: узрок, последице и смисао”, *Национални интерес*, Број 1/2016 год. XII Vol. 25, стр. 69-102; и Слободан Јанковић, Бранислав Ђорђевић, „Миграције у контексту кризе на Балкану и у Европи”, у: *Балканска мигрантска рута: између политике, права и безбедности*, Институт за међународну политику и привреду 2017, стр. 363-380.

⁹ О надлежностима ЕК види: Маја Ковачевић, Опadanje моћи иницијативе европске комисије, *Godišnjak FPN*, Godina V, br. 6, decembar 2011, str. 317-18.

¹⁰ Види: Маја Ковачевић, "Višedimenzionalnost Saveta Evropske unije", *Godišnjak FPN* 2009, br. 3, str. (507-516) 508.

не најчешће потпомаже и дефинише Европска комисија.¹¹ Надлежности су повећане са избором председника Европске комисије и са потврђивањем чланова исте. Суштински ЕП је једина институција коју непосредно бирају, махом слабо обавештени гласачи, са мање надлежности од националних парламената (у области законодавства) са испуњавањем функције одржавања при вида демократичности и изолације народа од процеса одлучивања, како је то желео још Жан Моне.¹²

Дакле, Парламент Европске уније (тј. Европски парламент) је као и друге институције тог државоликог ентитета специфичан, или како пише на званичној презентацији Уније јединствен.¹³ Јединствен је у односу на друге националне скупштине, јер је по питању надлежности он отвореније скученији у погледу једне од своје две основне функције — законодавне власти. Европарламент дели законодавну власт са Саветом Европске уније, али нема право иницијативе за доношење закона која долази из Европске комисије! Ова скупштина има право да позове Европску комисију (ЕК) да предложи Закон, донесе директиву или уредбу. Европска комисија има делимично извршну власт, (уз Европски савет и Савет ЕУ) али како видимо има изузетан утицај и на законодавну власт!¹⁴

Кратко речено Европски парламент је можда најбоље плаћени професионални дебатни клуб. Он је по дефиницији орган законодавне власти, само нема право да предлаже законе, а често их и не усваја. То је још краће речено, забава за масе. Без обзира на наведену јединственост Европског парламента, ми ћемо се бавити питањима друге природе везано за учешће италијанских политичких организација на изборима за тај и такав парламент.

На самом почетку ваља истаћи и један куриозитет, а то је да странке коалиционе владе (Лига и Покрет 5 звезда) на локалним и регионалним изборима у Италији наступају одвојено, а Лига чак и у коалицији са двама странкама (Форца Италија и Италијанска браћа) које су формално или и суштински опозиција.

Осим тога, посебност Италије огледа се и у чињеници да је то једина чланица у којој су на власти искључиво евроскептичне партије. Пољска и Мађарска имају изразито десничарске владе које се противе даљој централизацији Уније и проширењу моћи технократије у Бриселу спрам земаља чланица, али не критикују темељно устројство наднационалне творевине. У томе су у сагласју са владом у Риму. Евроскептичне партије попут *Партије слободе* у Аустрији (26 одсто гласова на парламентарним изборима 2018) или *Данске народне партије* (21 одсто на националним изборима за скупштину 2018) су

¹¹ Маја Ковачевић, "Опаданје моћи иницијативе европске комисије", *op. cit.*, стр. 318.

¹² Види према: Бојан Ковачевић *Скривена европска револуција и њен закасни Бек*, у: Слободан Самарџић, Ивана Радић Милосављевић (ур.), *Европска унија: нове и старе димензије кризе*, Београд 2017, стр. 12, 13.

¹³ Istituzioni e altri organi dell'UE, Unione Europea, https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_it 15/05/2019.

¹⁴ Prof.ssa Barbara Prevital, *Appunti di diritto/storia*, pp.1-2 https://www.acairoli.it/attachments/article/415/Istituzioni_UE_1.pdf приступ: 14/05/2019.

мањински партнери у владама, али у коалицији са другим странкама које не критикују озбиљније политику Брисела или Берлина.

Пред изборе је глобалистички *Viacom* у сарадњи са чувеним музичким ТВ каналом *MTV* (MTV) објавио истраживање како су млади у Италији “за Европу”, и да ће 75 одсто младих Италијана, 18-34 година старости, изаћи да гласа (65% просек ЕУ).¹⁵ То је највероватније био део стратегије еврократа да убеди јавност у Италији како наводно Лига, која је на свим претходним регионалним изборима тријумфовала, одједном и нема неку подршку међу младима. Она је била у супротности и са истраживањима на која се позивао ЕЦФР (процене до 50 одсто излазности код младих бирача у Италији).¹⁶

Но, изван пропагандног деловања, кључни предмет рада су италијанске парламентарне странке које су изашле на ЕУ изборе, и њихови програми у кампањи. У том смислу почећемо са прегледом владајућих странака да би онда прешли на оне које су према проценама и на основу резултат очекивано и ушле у ЕП.

Владајуће странке

Покрет 5 звезда

Након краја Хладног рата и процеса познатог као чисте руке (*mani pulite*) дошло је до распада обе кључне партије старог система Демокришћанске странке и Комунистичке, као и преображаја наследнице фашистичке странке Друштвеног италијанског покрета (*Movimento sociale italiano*) у странку класичне деснице - Национални савез - која ће временом нестати у оквиру Берлусконијеве Народ слобода (*Il Popolo della liberta*) који је постојао од 2009. до 2013. године. Тада је дошло до промене то јест тада је тзв, Друга република веч две године била у озбиљној кризи. Кризни период 2011-2018 обележила је владавина личности које нису изабране на скупштинским изборима. Осим Грчке и Италија је постала објекат великих банки, Немачке, ММФ, дакле и институција које нису део ЕУ и личности везаних за полу-тајну организацију Билдерберг.¹⁷ Сам ангажман *Тројке* (Европска комисија, Европска централна банка и ММФ), овде је руска реч занимљива јер се користи у ЕУ у којој руски није један од званичних језика, али совјетски изрази од комисије и комесара па до тројке јесу, што указује на далековидост Александра Солжењичина који је својевремено исправно дефинисао ЕУ као творевину налик на СССР.

¹⁵ Andrea Turco, “Sondaggi politici Viacom: i giovani credono nell’Europa”, *Termometro politico* 15/05/2019, https://www.termometropolitico.it/1429678_sondaggi-politici-viacom.html приступ: 15/5/2019.

¹⁶ Pawel Zerka, “Europe’s underestimated young voters”, *ECFR* 02dn May, 2015, https://www.ecfr.eu/article/commentary_europes_underestimated_young_voters_elections приступ: 15/5/2019.

¹⁷ Alessandro Sallusti, “Quando volevano comprare Berlusconi”, *Il Giornale* 14/07/2015 <http://www.ilgiornale.it/news/politica/quando-volevano-comprare-berlusconi-1151453.html> приступ: 14/05/2019.

У атмосфери економске стагнације у Италији и политичке импотентности левих странака које су годинама постале највећи промотери крупног капитала и НАТО ратова (тако је влада на челу са бившим комунистом Масимо Далемом учествовала у агресији на СРЈ), забављач Бепе Грило (Giuseppe Piero Grillo) од 2005. године покреће турнеју по Италији на којој оснива и покреће низ локалних удружења која се баве питањима уређења животне средине, локалне економске Политике и других везаних за локалну самоуправу. Временом ће та мрежа прерасти у Покрет пет везда који се обједињује 2009. године. Формирању Покрета претходио је неуспех Грила да се кандидује за шефа леве (Демократске партије), када му је забрањено да истакне кандидатуру.¹⁸ Дефинитивно статутарно уређење покрета датира од 2012. године, када Покрет прераста у озбиљну политичку снагу.

У првом периоду Бепе Грило и Ђанроберто Казалеђо (Gianroberto Casaleggio, +2016), ИТ предузетник воде политичку организацију. Овај двојац ће Покрет већ у фебруару 2013. довести до великог успеха са 25,55% гласова за Представнички дом и 23,79% за сенат. Тада постаје јасно да се ради о великој политичкој снази. Први велики успеси постигнути су 2017. године. Са избором кандидата Покрета за потпредседника Европарламента, и са релативном победом на регионалним изборима за представнички дом на Сицилији само су потврђени при успеси. Исте године, након избора на интернету Луиђи ди Мајо постаје нови лидер, са Грилом као почасним покровитељем. Након италијанских парламентарних избора 4. марта 2018. Покрет постаје појединачно највећа политичка снага у парламенту и у сенату са 32% добијених гласова. доћи ће до преговора са Лигом и коначног формирања нове владе 1. јуна 2018.

Оно што је карактерисало ову политичку снагу од самог почетка до уласка у владу је одсуство идеологије, нека врста постидеолошког покрета који се огледа у залагању за одрживи развој, заштиту животне средине, успоставу директне демократије кроз гласање на интернету, позив за преиспитивање уређења Европске уније, залагање за референдум о евр (прећутано на власти), дигитализацију и аутоматизацију праћену економском реформом која би подразумевала гарантовани приход за све грађане, без обзира на то да ли раде или не.

На спољном плану су против уговора о слободној трговини које је ЕУ склопил са Канадом (СЕТА) и намеравала са САД, укидање Тројке, разоружање, реформу НАТО, за боље односе са Русијом и слично.¹⁹ За ЕП изборе увели су 24 тачке програма од којих су најбитније институција ЕУ референдума, проширење овлашћења ЕП, укидање седишта ЕУ у Стразбуру, смањење плата еврократама, радикална измена статута Европске централне банке која би постала развојна и укидање низа ограничења за економије земаља чланица а која се односе на инфлацију и задуживање, више државног инвестирања у привреду, увођење европских пензија, забрана ГМО и опасних пестицида, и коначно

¹⁸ "Pd, Grillo annuncia: "Prendo la tessera" Ma il Pd dice no: "Non ha i requisiti"", *La Repubblica*, 13 luglio 2009.

¹⁹ *Movimento cinque stelle*, <https://www.movimento5stelle.it/programma/wp-content/uploads/2018/02/Esteri.pdf> приступ: 14/5/2019.

обавезност дистрибуције имиграната и сарадња са другим чланицама како би се што више њих добровољно одселило из ЕУ.²⁰ Тешкоћа да се тако нешто спроведе допринела је опадању подршке међу бирачима. Не само то, неколико тачака значе још више ЕУ, иако је П53 започео као евроскептичан. ЕУ референдум, европске пензије и појачане надлежности ЕУ у области миграција су заправо јачање пројекта федералне уније.

Сагласје са Лигом огледа се у изворно снажном залагању водећег двојца за заустављање неконтролисаног и нерегуларног тока миграција.

Покрет пет звезда (П53) има девет министара, међу којима и потпредседника владе Луиђи Ди Маја који је истовремено задужен за економски развој, рад и социјалне политике. У европском парламенту Покрет имала је 17 посланика у европарламенту од избора 25. маја 2014. Након преговора са зеленима и либералима Грило организује интерно изјашњавање на интернету за чланове. Али, упорно одбијање ЕУ либерала да прими Покрет довела је до тога да је П53 оформио заједничку посланичку групу са британском евроскептичном партијом УКИП. Још једном, септембра 2017. Покрет ће покушати да уђе у коалицију са либералима, али ће их они опет одбити. Након избора маја 2019. Покрет је у групи неуписаних где има други највећи број посланика, после Брежит партије Најцела Фараца која има 29 посланика у актуелном сазиву ЕУ парламента.

Након избора за ЕП, П53 има 14 посланика након 17,06 одсто гласова, што је пропорционално пад од 4,1 одсто у односу на изборе за ЕП одржане 2014. године.

Перспектива

Промена политике Лиге за север која се трансформисала у Лигу, довела је до јаснијег профилисања на десници, што је оставило мањи број бирача на клоњених десним темама за Покрет. Заправо Лига је преузела значајан број бирача, десничарских евроскептика који су могли да гласају за Покрет због нејасног идеолошког профила.

За ове изборе Покрет пет звезда истиче важност омогућавања референдума и на нивоу Уније, чиме се дезавуише изворна идеја о слабљењу ЕУ. Осим тога, Покрет наставља са

Према последњим истраживањима, а сагласно вишемесечним истраживањима Покрет пет звезда има трећу по бројности подршку на италијанској политичкој сцени са у просеку нешто више од 17 одсто подршке. (Термометро политико-Termometro politico).

Лига

Лига настаје 1989-1990. као унија шест аутономашких покрета на северу Италије и у Тоскани у оквиру почетка кризе дотадашње прве републике. До 2012. партију предводи Умберто Боси (Umberto Bossi) који је давао доминантно аутономистички и повремено сепаратистички тон политици странке. Најве-

²⁰ Continuare per cambiare, <https://continuarexcambiare.it/programma/>

Њи успех постигао је на почетку каријере када је Лига севера (како се тада звала) 1992. добила 8,6 одсто гласова (Представнички дом) тј. 8,2% за Сенат. Након кратког председавања Роберта Маронија, и неуспеха на изборим 2013. са 4,08 (Представнички дом) и 4,33% гласова (Сенат) Марони бива изазван. Тада на интерним изборима са 82 одсто подршке партију преузима млађани Матео Салвини (1973-). Већ следеће године почиње полако да расте популарност партије, која на европским изборима 2014. осваја 6,2% гласова и пет евро посланика. Представници Лиге у Европарламенту заједно са француским Националним фронтом формирају *Покрет за Европу нација и слобода* коме приступа и аустријска Партија слобода. После поновног успеха на унутрашњим изборима за шефа странке (генералног секретара), Салвини и његов тим мењају делимично визуелни идентитет и избацују реч север из имена странке. Од децембра 2017. постоји само *Лига*.

На изборима за италијански парламент марта 2018. Лига је задобила поверење 17 одсто гласача, а након формирања коалиционе владе (у којој има пет министара) и испуњавања изразито десничарских тачки програма: заустављање нерегуларне имиграције, иницијатива за право на самоодбрану, уништавање илегалних насеља (мисли се на ромске кампове), борба против организованог криминала и припрема Закона који су усмерени на очување живота, смањење подстицаја за развод и слично, Лига је добила још већу подршку на наредним локалним изборима фебруара 2019. (Абруцо, Молизе, Сардинија).

Према последњим истраживањима, пред ЕУ изборе, која никада нису давала много шансе евроскептицима, Лига је требало да има 30-32% подршке, наводно са тенденцијом пада.²¹

Провокације у предизборном процесу су биле бројне. За разлику од српске демократије у Италији већина медија критикује владу (власт некад није исто што и влада), па чак и државна телевизија. Тужилаштво је најављивало припреме за предистражне радње против Матеа Салвинија.²² Осим тога, гувернер Ломбардије Атилио Фонтана је осумњичен за коруптивне радње, јер је наводно могао да има учешћа у запошљавању једне жене која је имала плату 1000 евра, а за коју је замољен да интервенише, наводно у замену за 30,000 евра. На основу онога што је тада изашло у јавност једини доказ је да су два човека замолила њега да то уради, а нема никакве одлуке или потеза самог гувернера који би указао да он има нешто са њеним запослењем.²³ Следила су масовнија хапшења лица оптужених за корупцију и за организовани криминал.

Матео Салвини је увече 14. маја на првом програму државне Радио телевизије Италије (РАИ) у емисији Порта а Порта (*Porta a Porta*), позвао Италијане да гласају на изборима да би „мењали Европу”. Он је указао да се на тим изборима не гласа толико за странке, мислећи на националне програме, већ за то шта и како треба да ради Унија.

²¹ “Ultimi sondaggi elettorali, elezioni europee: chi vincerà i dati finali”, *Termometro politico*, 10/05/2019, https://www.termometropolitico.it/1427976_ultimi-sondaggi-elettorali-elezioni-europee.html приступ: 10/5/2019.

²² <https://www.nextquotidiano.it/inchiesta-direttiva-anti-ong-salvini-alan-kurdi/>

²³ *Libero Quotidiano* 15 Maggio 2019,

<https://www.liberoquotidiano.it/news/politica/13462629/vittorio-feltri-congiura-contro-matteo-salvini-domina-italia-accusa-magistratura-luigi-di-maio-m5s.html>

Лига је за изборе спремила документ о циљевима које намерава да спроведе заједно са Покретом начијем је челу Марин ле Пен и другим странкама деснице у чланицама Уније, са којима ће после избора оформити парламентарну групу Идентитет и демократија. У документу се наводи да је потребно повратити суверенитет национални државама и успоставити Европу нација, с тим у вези је и залагање за измену економских политика и повратак надлежности на државе, смањивање ограничења контроле дефицита и сличног уз залагање за прилагођавање економске политике потребама сваке чланице. Залажу се за заустављање неконтролисане имиграције и забрану обавезне редистрибуције, што је у нескладу са програмом П53.²⁴

Лига је на изборима за ЕП 2014. под именом Лига севера освојила 6,2 одсто гласова да би 2019. избила на убедљиво прво место у Италији са 34,3 одсто гласова. Тако је и број њених представника у ЕП скочио са 5 на чак 28 представника, па је италијанска странка постала и највећи партнер у парламентарној групи у којој је и француска Национално окупљање.

Странке опозиције

Форца Италија- Напред Италија

Форца Италија (ФИ) Силвија Берлусконија, настаје 1994. као модернија странка десног центра која треба да наследи Демокришћанску партију али у новим околностима. Сам назив странке је слоган Демокришћана из 1987. године.²⁵ Након утапања у конгломерат народ слободе 2009. Године странка је привремено нестала. Међутим, годину и по након губитка власти, Берлускони са Антониом Тајанијем поново оснива Напред Италију. Ова странка је на изборима за европарламент 2014. освојила 16,8% гласова и задобила 13 посланика од којих је до избора 2019. остало 11. Чланови су Народне странке Европе (Partito popolare europeo) у европарламенту.

На прошлогодишњим парламентарним изборима освојили су 14-14,4% гласова (4.590.000) и постали четврта снага у скупштини и у сенату. Њихова сенаторка Марија Елизабета Алберти Казелати (Maria Elisabetta Alberti Casellati) је председница италијанског Сената.

Према истраживањима странка се и поред бројних скандала и оптужби за корупцију налазила на око 9,5% подршке, што је невероватно с обзиром на хапшења бројних функционера странке током маја.²⁶ Након избора остали су са 8.8 одсто гласова и 7 посланика у ЕП, и даље у оквиру групе Народњака.

²⁴ <https://www.money.it/Lega-programma-elezioni-europee-2019-Salvini> и <https://www.leganord.org/lo-statuto-della-lega-nord/category/1-il-movimento?download=1454:programma-matteo-salvini>

²⁵ "Dc, Forza Italia", *Archivio spot politici*,

<http://www.archivispolitici.it/dettaglio.spot.php?idspot=109> приступ: 15/5/2019.

²⁶ На пример: "Tangenti, 28 arresti a Milano: anche Tatarella e Altitonante di Forza Italia. "Finanziamento illecito a Fratelli d'Italia" ", Il Fatto Quotidiano 7 Maggio 2019, <https://www.ilfattoquotidiano.it/2019/05/07/tangenti-28-arresti-a-milano-anche-tatarella-e-altitonante-di-forza-italia-finanziamento-illecito-a-fratelli-ditalia/5158729/> приступ: 7/5/2019.

Демократска партија

Настала као фузија преобраћених комуниста и дела демохришћана и социјалдемократа, Демократска партија (ДП) је на наведеним изборима кандидовала и једну Албанку рођену у Тирани, која изјављује да се бори против Салвинија и његове политике „против мањина, и жена” (Церарта Балло - Gerarta Ballo)!²⁷ Ова боркиња против Салвинија није изабрана у ЕУ парламент.

Демократска партија је настала 2007. године, у европарламенту је у прошлом сазиву (2014-2019) имала 29 (првобитно 31) посланика, чланова Европске прогресивне левичарске странке. Били су на власти без избора у периоду 2011-2013. На изборима 2013. са 31 одсто гласова добијају већинску премију, у складу са тадашњим законом који је касније оцењен као неуставан. Међутим, убрзо по победи Демократе одстрањују политичаре који су предводили странку на изборима. На предлог Карла Де Бенедетија, експонента Ротшилда, медијског магната који је имао велику улогу у приватизацијама, партија бира градоначелника Фиренце за председника и за премијера Италије, Матеа Ренција.²⁸ Након усвајања низа савремених левичарских одлука, Закон о цивилним унијама, о вакцинама и слично, и залагања за промену Устава који би допринео суштински смањењу броја посланика и улоге семата, те пораза на референдуму (59 одсто изашлих гласало против), Ренци даје оставку. На изборима 2018. добили су свега 19 одсто гласова подршке. На изборима за ЕП 2019. добили су 22,7% гласова и укупно 19 европосланика.

Италијанска браћа

Странка Италијанска браћа (Fratelli d'Italia) настаје 20. децембра 2012. у оквиру Народа слободе, а као резултат распада странке и постепеног одвајања десног крила. Председница је од фебруара 2014. Ђорђа Мелони. Символ странке је тробојна ватра, исто као и својевремено Друштвеног покрета Италије (наследнице фашистичке партије).

У европарламенту је имала 2 посланика. Залаже се за промену ЕУ у конфедерацију и као и Лига против је сваког преношења суверенитета на Унију. Као и Лига залажу се за јединствену пореску стопу од 15 одсто за предузећа која запошљавају у Италији. За велике јавне радове, уз пропаганду против Немачке и Француске. За реформу банкарског система и поновно враћање банке Италије као државне. Траже забрану отуђења прве куће, и пренос престонице конфедералне Европе из бирократског Брисела у Рим или у Атину.²⁹

Према проценама имала је подршку 5,2% италијанских гласача, а добила је више од 6 одсто (6,44%) чиме је изненадила све процене.

²⁷ “Geri Ballo, la candidata albanese del Pd lancia la sfida: "Sono l'anti-Salvini"”, *Il Gironale*, <http://www.ilgiornale.it/news/politica/geri-ballo-candidata-albanese-pd-lancia-sfida-sono-lanti-1693648.html> приступ: 14/5/2019.

²⁸ “Renzi si toglie la maschera e si fa sostenere da Carlo De Benedetti”, *Il Signoraggio*, <http://www.signoraggio.it/renzi-si-toglie-la-maschera-e-si-fa-sostenere-da-carlo-de-benedetti/> приступ: 14/5/2019.

²⁹ “Il programma di Fratelli d'Italia per le elezioni europee 2019”, *Il Post* 8 Maggio 2019, <https://www.ilpost.it/2019/05/08/programma-fratelli-italia-elezioni-europee-2019/> приступ: 10/5/2019.

Закључак

Као што је једина чланица ЕУ у којој су на власти две евроскептичне странке, тако Италија остаје чланица којој убедљиво највећу подршку бирача има евроскептична десница (Лига). Избори за Европски парламент у тој земљи показали су изузетан раст подршке Лиги и уопште десници у Италији (види табелу 1.) као охрабрење да се спроведу обећане евроскептичне политике. Оно што је занимљиво, јесте да је након промене на врху ПД и кризе идентитета П53 дошло до мањег јачања странке левице и следствено слабијег резултата Покрета који је покренуо чувени Бепе Грило. Покрет пет звезда је на овим изборима био не само постидеолошки него се формално и даље представља као евроскептичан, мада са програмом који подразумева даље преношење овлашћења на ниво Уније.

година	странка	Лига	ДП	П53	ФИ	Италијанска браћа	Südtiroler Volkspartei (SVP) ³¹
2014		5 (6,2%)	31 (40,8)	17 (21,2%)	13 (16,8%)	/	1 (0,48%)
2019		28 (34,3%)	19 (22,7%)	14 (17,1%)	6 (8,8%)	5 (6,4%)	1 (0,5%)

Каснија истраживања јавног мњења о подршци партијама покажују наставак јачања Лиге и стагнацију ПД и П53 два месеца након избора за Е5 (види графикон 1). То додатно указује колико су избори за ЕП уствари битнији за националну политику.

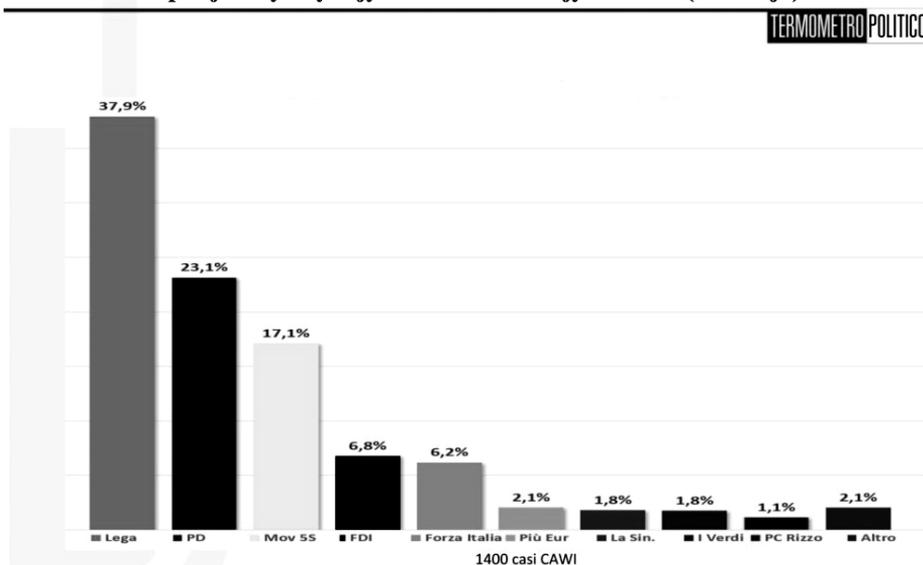
Све то укупно одсликава изразито незадовољство у Италији како левицом тако и функционисањем ЕУ и оставља још простора суверенистима да остваре кључна обећања. Ови резултати су такође довели до медијског притиска због измене односа снага коалиционих странака на власти, мада још није дошло до поделе владе.

Уосталом, показало се да странке које су тражиле више Европе, тј, даљу и дубљу ЕУ интеграцију у Италији имају све мању подршку.

³⁰ Табелу израдио Слободан Јанковић.

³¹ Партија мањине.

Графикон 1. Истраживање јавног мњења о подршци партијама у случају гласања од 22. јула 2019. (Италија)

Извор: Термометро политико (Termometro politico https://www.termometropolitico.it/1448014_sondaggi-elettorali-un-confronto-i-minority-report-degli-istituti-al-22-luglio-2019.html)

Литература:

1. Susi Dennison and Pawel Zerka, “Europeans plan to wreck Europe and what can be done to stop it”, *ECFR* February 2019
https://www.ecfr.eu/specials/scorecard/the_2019_European_election pristup: 30/04/2019.
2. Pawel Zerka, “Europe’s underestimated young voters”, *ECFR* 02nd May, 2015,
https://www.ecfr.eu/article/commentary_europes_underestimated_young_voters_election pristup: 15/5/2019.
3. “Il programma di Fratelli d’Italia per le elezioni europee 2019”, *Il Post* 8 Maggio 2019,
<https://www.ilpost.it/2019/05/08/programma-fratelli-italia-elezioni-europee-2019/> pristup: 10/5/2019.
4. Slobodan Janković, „Izbegličko-migrantska kriza: uzrok, posledice i smisao”, *Nacionalni interes*, Broj 1/2016 god. XII Vol. 25, str. 69-102.
5. Slobodan Janković, Branislav Đorđević, „Migracije u kontekstu krize na Balkanu i u Evropi”, u: *Balkanska migrantska ruta: između politike, prava i bezbednosti*, Institut za međunarodnu politiku i privredu 2017, str. 363-380.
6. Bojan Kovačević Skrivena evropska revolucija i njen zakasneli Berk, u: Slobodan Samardžić, Ivana Radić Milosavljević (ur.), *Evropska unija: nove i stare dimenzije krize*, Beograd 2017.

7. Maja Kovačević, "Višedimenzionalnost Saveta Evropske unije", *Godišnjak FPN* 2009, br. 3, str. (507-516) 508.
8. Maja Kovačević, "Opadanje moći inicijative evropske komisije", *Godišnjak FPN*, Godina V, br. 6, decembar 2011, str. 313-325.
9. Nicola Lupo, "The 2019 European Parliament elections: politically crucial, but without clear institutional effects", *Reconnect*, February 27, 2019, <https://reconnect-europe.eu/blog/lupo-epelections-institutionaleffects/> pristup: 20/05/2019.
10. *Movimento cinque stelle*, <https://www.movimento5stelle.it/programma/wp-content/uploads/2018/02/Esteri.pdf> pristup: 14/5/2019.
11. Prof.ssa Barbara Prevital, *Appunti di diritto/storia*, https://www.acairoli.it/attachments/article/415/Istituzioni_UE_1.pdf pristup: 14/05/2019.
12. Slobodan Samardžić, "Evropska unija između krize i dezintegracije", *Pravo i društvo*, 2012/1, str. 9–26.
13. Slobodan Samardžić i Ivana Radić Milosavljević (prir.), *Evropski građanin u vremenu krize*, Zbornik radova, Beograd : Fakultet političkih nauka, 2014, str. 250.
14. Slobodan Samardžić, "Evropska unija nije građansko društvo – ispitivanje kategorije građanstva u sistemu Evropske unije", u: Slobodan Samardžić i Ivana Radić Milosavljević (prir.), *Evropski građanin u vremenu krize*, Zbornik radova, Beograd : Fakultet političkih nauka, 2014
15. Andrea Turco, "Sondaggi politici Viacom: i giovani credono nell'Europa", *Termometro politico* 15/05/2019, https://www.termometropolitico.it/1429678_sondaggi-politici-viacom.html pristup: 15/5/2019.
16. "Ultimi sondaggi elettorali, elezioni europee: chi vincerà i dati finali", *Termometro politico*, 10/05/2019, https://www.termometropolitico.it/1427976_ultimi-sondaggi-elettorali-elezioni-europee.html pristup: 10/5/2019.

SPAGETTI EUROPEAN ELECTIONS

Summary: In five chapters of this paper, author analysed elections for EU Parliament, held in Italy in May 2019. In introductory part Jankovic highlights the importance of Italy as a member for EU, and claimed the degree of importance of the elections. In the next chapter he describes the unique role of EU Parliament and particularities of Italian political scene compared to other EU member countries. Brief presentation of Italian political parties, their history, election programme and results are presented in next two paragraphs. Janković used content analysis, political analysis and description. In final chapter Janković assesses the assumption on the importance of elections for EU Parliament, as a testing ground for internal political situation, and only secondary as an opportunity for broader opinion of the nation on EU situation.

Key words: Elections for EU Parliament, Italy, Lega, 5 star movement, Democratic Party, European Union